

צעף שיש בו שיעור חיוב ציצית בשבת

א. אדות צעיף שיש בו שיעור של חיוב ציצית, הנה בשו"ע סי' י' סי"א כ' סודר שנותנין על הצואר במלכות א"י, שנקרא בערבי שיי"ד, וכן בוק"א שהיו נותנין בספרד על כתפיהם פטורים. ובבאורי"ל הביא שטעם הפטור משום שהיו נותנים זאת על ראשיהם וד"ז ל"ש בזמנינו, ועוד טעם הביא שהיו משתמשים בו למלאכה וג"ז ל"ש בזמנינו, וע"כ כ' שיר"ש יעשה קרן אחת עגולה לפטור מציצית.

ב. והנה מעשה שאירע כן בשבת ואין יכול עתה לעגל קרן אחת, והנה ידוע דעת המרדכי שאם יש לו בגד ד' כנפות ואין לו ציצית שמותר ללבוש בשבת משום שאין איסור ללבוש בגד בלא ציצית אלא רק מבטל מצוה, וכיון שהוא אנוס שאין לו ציצית ע"כ מותר, והובא בשו"ע סי' י"ג ס"ג, וא"כ לכא' יכול ללבוש הצעיף בלא שיעגל בשבת.

אך באמת מבואר בפוסקים שצריך להיתר של כבוד הבריות, ובט"ז שם מבואר משום שיש חולקים על המרדכי ע"כ צריך להיתר של כבוד הבריות, ובמג"א נ' שאף להמרדכי יש איסור דרבנן ללבוש בגד בלא ציצית, וע"כ צריך לכבוד הבריות כדי להתיר, ובנידון הנ"ל יש צורך מפני הצינה אבל אין כאן כבוד הבריות.

והנה יש מקשים ע"ד המרדכי מריש מס' ביצה שאם לא הכין עפר לכיסוי הדם לא ישחוט ביו"ט ואמאי לא נימא שהשחיטה עצמה אין בה איסור ואח"כ הרי הוא אנוס על הכיסוי. ויש שמתרצים שהכיסוי הוא חלק ממצות שחיטה וא"כ נמצא שמעיקרא מחויב בכך ולא דמי לציצית שאינו חייב אלא רק אחר הלבשה.

אך י"ל עוד ע"פ המג"א הנ"ל שבאמת אסור מדרבנן, ויש לדון אם הוא איסור בפני"ע בציצית או י"ל דאינו דוקא בציצית אלא אסור להכניס עצמו לאונס שיפטר מהמצוה וע"כ צריך לכבוד הבריות, וא"כ מה"ט אסור לשחוט ביו"ט משום שמכניס עצמו לביטול מצות כיסוי הדם.

ועפ"ז כ' במק"א שיש לדון לענין מה שצריך לעמוד לפני ס"ת כמבואר בקדושין ל"ג ב', ויש לדון במי שקשה עליו לעמוד, אם נימא שיכול לבא לביהכ"נ ואח"כ הוא אנוס ופטור מן המצוה לעמוד, או דנימא שאסור להכניס עצמו לאונס.

ג. ולכא' יש עצה שיקנה את הצעיף לאחר, ומתוך כך יהיה אצלו בשאלה ופטור מן הציצית (עד שלשים יום) כמבואר בסי' י"ד ס"ג. והנה בשבת אסור להקנות, ובמ"ב סי' ש"ו ס"ק ל"ג כ' "והנה מקח וממכר אחד בפה ואחד במסירה אסור גזירה שמא יבוא לכתובה, וגם אסור ליתן מתנה לחבירו דדמי למקח וממכר שהרי יוצא מרשותו אלא דבמתנה מותר כשהוא לצורך שבת ויו"ט כמש"כ סי' שכ"ג ס"ז וכן לצורך מצוה", (וע' מ"ב תמ"ד ס"ק כ'), וכן בסוכה מ"א ב' מבואר שאפשר להקנות לולב לחבירו ביו"ט ראשון שאינו יוצא בלולבו של חבירו ע"ש.

ובביצה י"ז ע"ב גבי מי שלא הניח עירוב תבשילין ורוצה לבשל ביו"ט לשבת יקנה קמחו לאחרים, וכ' הר"ן "לאקנויי בלשון מתנה בלא סודר אלא כשאר מטלטלין הנקנין במשיכה", ונ' מ' הר"ן שלא יקנה בסודר וכפי הנראה דזה לא התירו בשבת וה"ה גם בקנין כסף, וא"כ צריך שיעשה קנין הגבהה.

ולכא' הקנאה זו אינה לצורך קיום מצוה אלא לצורך להפטר ממצוה, וצ"ע אם גם ד"ז הותר בשבת, דלא דמי להקנאת לולב ביו"ט שהוא לצורך מצוה, אך י"ל שהרי במ"ב סי' ש"ו מבואר שלצורך שבת מותר, וגם כאן הוא צורך שבת שבלא ההקנאה אין יכול ללבושו, וכ"נ בגמ' בביצה שם שמקנה קמחו לאחרים כדי שיוכל לבשל לשבת.

ד. והנה המרדכי התיר ללבוש בגד בלא ציצית בשבת משום שאין איסור ללבוש בגד בלא ציצית רק מצוה, כשאין לו הוא אנוס, ולכא' הרי יש לו עצה להקנות הבגד לאחר, ואפשר שאונס פטור ע"כ א"צ לחזור אחר פטורים אחרים, וע' בקהלות יעקב ב"ב דף י"ג בגדר פטור אנוס.

ועוד י"ל לפי הסוברים שמותר רק בצירוף כבוד הבריות א"כ הואיל ונתבאר שבקנין סודר אסור להקנות בשבת ורק שיכול להקנות ע"י הגבהה וא"כ צריך לפשוט את הבגד כדי שחבירו יגביה, וזה הרי אינו כבוד הבריות שיפשוט את הבגד.

ה. ויל"ע איך מותר להקנות לאחר לצורך שבת דבשלמא אצלו יש צורך אבל איזה צורך יש לחבירו לקנות, ולכא' ק' כן גם בהקנאת לולב שאמנם יש אצלו צורך לקנות הלולב כדי לקיים המצוה אבל אצל הנקנה אין צורך מצוה לקנות.

וגם מצינו כן בגמ' ביצה הנ"ל שמקנה קמחו לאחרים כדי לבשל לצורך שבת והרי זה צורך שבת למקנה ולא לקונה, וגם במקנה לולב ביו"ט ע"מ להחזיר הרי אחר שיוצא בו יד"ח חוזר ומקנהו למקנה, ולכא' איזה צורך יו"ט יש כאן שהרי מסתמא המקנה כבר יצא יד"ח לולב, אלא שכיון שנתן לו מתנה ע"מ להחזיר הרי לא יקנה לו תיבטל הקנאתו, וע"כ חשיב צורך יו"ט, וכן מבואר בס' המקנה בקדושין ו' ב', ולפ"ז מותר לחזור ולהקנות את הלולב רק אם הקנה לו מתנה ע"מ להחזיר שבה אם לא יחזיר ויקנה הרי תיבטל הקנאה ראשונה ולא יצא ידי מצות לולב, ע"כ גם הקנאה זו היא צורך המצוה, אבל מ"מ כ"ז הוא צורך של מקבל הלולב, אך איזה צורך יש לבעל הלולב לקנותו, וחזוין דכל שההקנאה היא לצורך שבת או לצורך מצוה, מותר לשניהם אף שרק לאחד הוא צורך שבת או צורך מצוה.

וה"י אפ"ל עוד דהנה בשערי ישר שער ז' פ"ב ד"ה ואין, כ' "ובשאר קנינים סגי במעשה הקנין רק מצד אחד לחוד, ומצד שני אין צריך רק התרצות, היינו דהיכא שהבעלים מתרצים סגי בקנין מצד הקונה לחוד, וכמו דמהני אם מקנה הנגול דבר הגזול להגזול עצמו... והיכא דאיכא דעת אחרת מקנה סגי בקנין מצד המקנה לחוד".

ולפ"ז אפשר שבקנין מצד הקונה אין איסור אלא על הקונה ובקנין מצד המקנה אין איסור אלא על המקנה, וע"כ כשקונה לצורך שבת עושה קנין מצד הקונה ואז מצד המקנה אין איסור, וכשמקנה לצורך שבת עושה קנין מצד המקנה ובזה אין איסור מצד הקונה. ובעיקר ד' שע"י עמש"כ בצבא הלוי על כתובות פרק ג' סי' י"ג.

צבא הלוי

פרט ועוללות מתורת רבנו
צבי אליהו הלוי שמינצברג
של"מ"א

ויש לדון עוד דאפשר שאם מקנה לחבירו באופן של דעת אחרת מקנה, אבל כיון שחבירו עושה מעשה הגבהה הר"ז ג"כ בכלל איסור קנין בשבת, אבל יש לדון שאם מקנה לחבירו בקנין חצר כיון שאין עושה מעשה קנין שאינו איסור הקנאה, ומשום חלות הקנין הרי אפשר שיקנה בקנין מצד המקנה, והנה מעשה הנ"ל היה כשלא היה הקונה בביתו, אלא י"ל שיקנה לו בכליו והיינו שיניח הצעיף בתוך בגדיו של הקונה וכליו של אדם קונים לו ע"י ב"ב דף פ"ה א'.

והנה בשו"ע חו"מ סי' ע"ג ס"ז כ' נשבע לפרוע לחבירו ביום פלוני, ואירע אותו יום בשבת, חייב לפרוע קודם אותו יום. ואם לא פרעו קודם, צריך ליתן באותו יום משכון, וישומו אותו, ויתננו לו בתורת פרעון.

וכ' הסמ"ע אבל בלא שומא ונתינתו לו בתורת פרעון לא יצא זה ידי שבועתו, דהמשכון ברשותא דמרא הוא ולא ניתן אלא להבטחה. והתירו חז"ל השומא בשבת כדי לקיים מצותו, וחפצי שמים מיקרי. ובתשובת הרא"ש [המובא בציונים אות י"ב] מסיים ז"ל, דלא גרע ממה שמשדכן התינוק בשבת ללמדו אפילו אומנות [כמ"ש בטור או"ח סימן ש"ו דמותר, רק שלא יזכירו סכום מעות]. ונראה מזה ללמוד שהתיר אפילו לאחרים שיעסקו בשומא זו כדי שיקיים זה מצותו, דומיא דשידוך תינוק, דהתם שידוך הוא על ידי אחרים עכ"ל, ולפ"ז אין איסור גם כשאחר עושה קנין וכמ"ש הסמ"ע לענין אחר שעושה שומא והכל מקרי חפצי שמים.

אבל בש"ך שם חולק על הסמ"ע וכ' דל"ד למשדכן על התינוק שזה עצמו מעשה מצוה, אבל השומא היא למנוע שלא יהא שבועת שוא ואין זה מעשה מצוה בעצמו וא"כ אין ראי' להתיר לאחר ואין אומרים לאדם חטא כדי שיזכה חברך, ולא דמי למדידת מקוה שמתר בשבת שזה צרכי רבים ע"ש.

ו. ולכא' יש עוד עצה שיפקיר את הצעיף ויפטר ע"י ממעות ציצית, וע' רמב"ן ריש מס' פסחים שאסור להפקיר בשבת ומתוך כך הוכיח שביטול חמץ אינו משום הפקר, אך ע' בס' מגן אבות להמאירי שהוכיח משבת קכ"ז שדמאי אינו מוקצה משום דאי בעי מפקר נכסי וחזי ליה דמאכילין את העניים דמאי, ומוכח שמותר להפקיר בשבת, אך הרמב"ן שם פ"י שאין כוונת הגמ' שראוי להפקיר בשבת, אלא שאילו היה מפקיר היה ראוי משום שראוי לעניים ומה"ט אינו מוקצה משום שיש עניים שראוי להם. ועמ"ש"כ בצבא הלוי למס' פסחים סי' ד'.

מרגלים

איש אחד איש אחד למטה אבתיו תשלחו כל נשיא בהם (י"ג ב'), והנה בפשטות היו י"ב מרגלים, אבל בירושלמי סוטה פ"ז ה"ה פליגי בזה דלר' ישמעאל היו י"ב מרגלים ולר"ע היו כ"ד מכל שבת ב' ולזה כפל איש אחד איש אחד, והובא בתו' סוטה ל"ד א', ובגמ' שם משמע שהיו רק י"ב. וק' שבפ' דברים (פ"א כ"ג) נאמר שהיו י"ב אנשים איש אחד לשבת, ואילו ר"ע אמר שהיו כ"ד.

וי"ל דהנה לכא' ק' שבפ' נשא ובהעלותך הוזכרו נשיאים אחרים, ובשיירי קרבן כ' שאותם שהוזכרו לא היו הנשיאים אלא ההדיוטות ואת הנשיאים לא פרט שהרי כתובים היו לעיל.

ויש להוסיף עוד דהנה הובא על הגליון בירושלמי מהחתי"ס, שהרי במדרש אי' שהמרגלים חשבו שכשיבאו לארץ יהיו נשיאים אחרים וע"כ חטאו, וא"כ ק' למה סמכו עליהם בני ישראל, וע"פ ד' ר"ע א"ש שהיו עמם גם הדיוטות וסמכו עליהם, ובה ביאר ל' הכתוב בדברים א' כ"ה אחינו המסו את לבבנו, והיינו לא הנשיאים אלא אחינו ההדיוטות, ומשום שעל הנשיאים לא סמכו שהיו נוגעים בדבר אלא שסמכו על ההדיוטות.

והנה בפ' דברים נאמר ותקרבון אלי כלכם, והיינו שבנ"י ביקשו לשלוח מרגלים, ובפ' שלח כתיב שלח לך אנשים, וי"ל שהם ביקשו לשלוח אי' מכל שבת, והקב"ה אמר לשלוח ב' מכל שבת, ואפשר ע"פ ד' החתי"ס הנ"ל דאילו הנשיאים היה להם נגיעה וע"כ אמר לשלוח גם הדיוטות.

ועפ"ז א"ש מש"כ בשיירי קרבן שאותם שהוזכרו שמותם לא היו הנשיאים אלא הפשוטים, והיינו שהנשיאים נשלחו ע"י שבני ישראל בקשו לשלוח, ואותם שהוזכרו לא היו הנשיאים והם היו ע"פ מה שאמר הקב"ה שלח לך אנשים.

ומיושב לפ"ז שבפ' דברים נאמר שנים עשר אנשים, דקאי על מה שבנ"י בקשו לשלוח, והם בקשו לשלוח י"ב אנשים והיינו הנשיאים, ורק שהקב"ה צוה לשלוח גם הדיוטות ומתוך כך היו כ"ד.

[והנה בפ' דברים ואקח מכם שנים עשר אנשים איש אחד לשבת, ופי' רש"י מגיד שלא היה שבת לוי עמם, ובשפתי חכמים הביא מפ"י הרא"ש דאל"כ היה צריך י"ג, אלא שהק' שם שהרי פשוט שלא היה לוי עמם שהרי בפ' שלח נמנו המרגלים ומבואר להדי' שלא היו משבת לוי, וע"ש שתי' שהכוונה ששבת לוי לא היו בעצה לשלוח מרגלים, וע"פ ד' ר"ע א"ש שלא נמנו כולם, ועדיין היה אפ"ל שהיו גם משבת לוי, וביותר שאותם שבפ' דברים היו הנשיאים ואותם שבפ' שלח היו ההדיוטות].

ובגהש"ס סוטה ל"ד ציין למשנה סנהדרין ב' א', דאי' שם גבי סנהדרין קטנה ומנין לקטנה שהיא של כ"ג שנאמר ושפטו העדה והצילו העדה עדה שופטת ועדה מצלת הרי כאן עשרים, ומנין לעדה עשרה שנאמר עד מתי לעדה הרעה הזאת יצאו יהושע וכלב, וכפי הנראה שכוונת הגרע"א להק' שלר"ע אין ראי' שהרי היו יותר מעשרה.

וכמו כן יש להק' שבסנהדרין ע"ד ב' גבי קידוש ד' בפרהסיא שהוא י' מישראל ואי' בגמ' אתיא תוך תוך כתיב הכא ונקדשתי בתוך בני ישראל וכתיב התם הבדלו מתוך העדה הזאת, וזה א"ש לר' ישמעאל שהיו רק י"ב מרגלים ויצאו יהושע וכלב הרי כאן עשרה, אך לר"ע שהיו כ"ד מנלן שעשרה חשיב פרהסיא.

ליקוטים יקרים - דהיום

בס"ד ז' אייר תשע"ב

לכב' רבינו הגר"ח

בשבת דף ד' אם ילפי' זורק ממושיט ופרש"י שבמשכן לא זרקו הקרשים מחמת כובדן, ולכא' תיפו"ל דהוי דרך בזיון, ולכא' ק' דאטו אם לא היו כבדים היה מותר לזרוק, וכי מותר לזרוק תפילין או כתבי הקדש.

ומצינו במ"ב סי' קס"ז ס"ק פ"ט אבל לא יזרוק חתיכת המוציא על השלחן לפני האורחים אפי' אם לא נמאס המאכל ע"י הזריקה כמו שיתבאר בסי' קע"א ועוד כיון שהיא פרוסת המוציא הוי בזיון מצוה, והי' אפ"ל דדוקא כשזרק על השולחן הוי דרך בזיון אבל אם זורק ליד חבירו אינו בזיון ולפ"ז א"ש שהרי במושיט בעינן דוקא מיד ליד וא"כ הי"ג אם ילפי' זורק ממושיט היינו שזורק לידו של חבירו וי"ל דזה אינו בזיון, אבל אכתי ק' שאין זורקים ספר מיד ליד.

תשובה: אם זה צריך לצרכן מותר (כדאי' בירו' פ' המוציא תפילין)